

Његова Светост Патријарх српски Господин Порфирије

– Интервју за РТС – „Упитник” –

Разговарала: Оливера Јовићевић

Српска Православна Црква је изабрала свог 46. по реду Патријарха, досадашњег Митрополита загребачко-љубљанског Порфирија, уз велику пажњу домаће, али и иностране јавности. Ко је човек који је, како је неко оценио, преузео управљање Српском Црквом у вазда несигурним балканским водама? Шта се мења доласком новог Патријарха на трон Светога Саве и који га будући задаци и изазови очекују? Гост „Упитника” је Његова Светост Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски Господин Порфирије.

Ваша Светости, честитам Вам на избору! Хвала Вам што сте пристали на овај први интервју по устоличењу, и то овде у Вашем дому, у Патријаршији, крај овог Патријаршког трона. Патријарх за тешка времена, тако сам дала име овим кадровима који су ишли на почетку емисије. Какав је Ваш осећај?

Хвала, пре свега Вама, али наравно и Јавном сервису што сте пружили могућност да, ево, први пут на овај начин могу да се обратим нашој најширој јавности. Мој први осећај, доминантни осећај који ме држао неколико дана, а још увек није престао да траје, јесте осећање страха пред, наравно, великим изазовима али и бременим које у принципу носи било који патријарх. Али у исто време морам да кажем, сећајући се речи Светога апостола Павла који, кад себе представља онима којима се кроз своје посланице обраћа да би их поучио, каже за себе да је *слуша Божји и Апостол Христов за наду у животи вечни*. Зашто то кажем? Зато што управо љубав многих која ме је дочекала на овом новом положају, с једне стране ми даје снагу и храброст, а са друге, ове речи апостола Павла јасно говоре о томе ко треба да буде и какав треба да буде патријарх, али шта је и Црква у принципу с обзиром на то што у најширој јавности често имамо, не увек из зле намере, лоше предрасуде о Цркви или лоше ставове о Цркви, у најмању руку нетачан поглед на Цркву. Онда се због овога Црква често доживљава

у својеврсном идеолошком кључу, као да је то нека институција која има своја правила, која има, ако хоћете, и своју етику која има за циљ да поправља услове човековог живота. Наравно, Црква све то има, али Црква је пре свега Тело Христово и ова реч апостола Павла да је он *апостол Исуса Христа који пројавио животи вечни*, открива нам да Црква постоји као могућност за најдубљу потребу сваког човека, а то је да дотакне и да има искуство живота вечнога.

Дакле, Црква се бави смислом постојања пре свега и, ако хоћете, и Ви и ја и вероватно највећи број људи који нас сада гледа итекако чешће можда несвесно суочава се с питањем шта је смисао његовог постојања и да ли је смрт последње што он може да каже о себи. Дакле, Црква је пре свега то, а онда из те тајне све остало се решава. У једној реченици, рекао бих да Црква позива сваког човека да дотакавши Бога разуме да Бог треба да му буде на првом месту. Ако је Бог на првом месту, све остало ће онда доћи на своје место. То је као кад имате проблем са кичмом, па имате проблем са овим пршљеном – ако се не варам атласом – и кад он дође на своје место, онда се читава кичма некако успостави у свом исправном поретку. Кад је Бог на првом месту, то је улога Цркве, то је наша проповед, то је апостолство Цркве. Све остао ће тада, било да је проблематично и тешко, или да је реч о повољним околностима, добити своје право место.

Ваша Светости, Ви сте протеклог викенда посетили разорену Банију, били сте у Јасеновцу, и то први пут с народом у својству Патријарха. Да ли су то биле посебне емоције, какав је Ваш утисак?

Па пре свега, када се суочите са несрећом, са човеком који је имао некакав устројени живот, а онда све изгубио, ако имате иоле емпатије у себи, неће вам бити лако. Ја сам и раније одлазио тамо. Ти људи знају да смо ми као Црква, не само ја лично него и остали епископи, били уз оне који су пострадали. Кад смо дошли овога пута, емоције су биле

појачане, нарочито сусрети са децом, рецимо, с малим Лазаром. Ми смо их не само посетили, него и донели скромни прилог, и када смо један од таквих прилога дали том малом Лазару док је седео испред свог дома, упитали смо га шта ће да купи себи за то. Њему су најпре почеле да теку сузе и онда каже да ће прилог дати за поправку куће. Дакле, Црква је увек уз људе који страдају, пате, који имају потребу за подршком било које врсте, наравно и пре свега, у духовном смислу те речи, али дакако и у материјалном смислу у мери којој је то могуће. Имали смо ту срећу што су многи људи добре воље, укључујући и државне институције овде из Србије, имали поверење у нас и ми смо просто послужили као слуге, као неко ко је само разделио оно што су други хтели да учине на право место.

Ваша Светости, први пут од обнове Патријаршије на челу је, кажу коментари, истакнути теолог, доктор наука, универзитетски професор. Чули смо и оцене да сте човек дијалога, помирења, саборности, јеванђелских вредности, али и човек модерног доба. За неке сте дах свежине у Цркви, непосредан, доступан обичном човеку. Јесте ли Ви, као некадашњи новосадски гимназијалац, касније као студент у Београду и Атини, икада помислили да би Вама могла припасти та дужност?

Наравно, ни у сну нисам могао то да помислим. Штавише, када се у мени пробудила жеља за Богом и када сам заиста сусрео Бога и разумео у дубини свога бића да ће то бити мој животни пут, одувек сам имао жељу да живим у неком тиховању. Наравно, касније сам тако и учинио отишавши у манастир, будући да сам имао жељу да живим у манастиру. Од Свете Горе, где сам имао прилике да срећем заиста невидљиве владаре света – ако тако могу да кажем – светитеље Божје, духовнике који су изван времена и простора, па до многих добрих монаха, светих монаха у Србији, или до једнога Старца Софронија који је започео свој монашки живот у Светој Гори, а скончао у Енглеској. Дакле, од тих времена непрестано сам чезнуо за унутрашњим животом, за молитвом, за сусретом са Богом изван вреве овога света. Али највећи број њих, када сам као младић разговарао с њима и износио неке своје унутрашње потребе, говорили су ми: мораш да слушаш Цркву. Дакле, да никада не буде оно што ти желиш, него да буде оно што Црква хоће. То је била, наравно, и једна од лекција и поука које сам непрестано добијао од мог духовника Епископа бачког Иринеја и, ево, ако хоћете, испричаћу и нешто што мало ко зна. Када је требало да се бира митрополит за Загреб, требало је да се попуни неколико епархија, и мене је Владика Иринеј звао у своју келију овде у Патријаршији да ми каже да се разговора између епископа о потреби да идем на неку од епархија, и он ми је поменуо једну од епархија овде у Србији. Позвао ме у своју келију, ушао сам у њу, а он је био окренут леђима.

И у том тренутку, још не гледајући у мене, упитао ме шта хоћу, каже: „Кажу.“ Ја сам заправо дошао да га молим да останем у манастиру Ковиљ, уз толико јаке емоције да од суза нисам могао да говорим. Тек кад сам се мало умирио, рекао сам: „Молим те да, ако може, останем у Ковиљу“. Наравно нисам очекивао да ћу отићи у Загреб, јер је у том моменту била реч о некој епархији овде у Србији. Наравно да ме је Бог водио својим путевима, и нисам могао да кажем ишта друго него да буде по вољи Његовој!

Ако се вратимо на тренутак избора за Српског Патријарха, велику пажњу јавности је привукао сам избор; поједини медији су чак прогнозирали сукобе, скандале, расколе, рат око трона више него свечани чин, уз многа нагађања о политичком утицају на избор предстојатеља Цркве. Међутим, изабрани сте брзо и са више него двотрећинском већином, а касније жребом. Какав је Ваш лични доживљај био у тим тренуцима када су се огласила звона Храма Светога Саве?

Дозволите да кажем само две речи везане за време које је претходило избору Патријарха. Црква се не поистовећује са било којом институцијом овога света, и у том смислу се не поистовећује ни са било којом партијом, са било којом странком. Наравно, ослањајући се на начела која је Свети Сава поставио као темељ, дозволите да кажем да сам се много бавио том темом и читајући дела оца Јустина Поповића Светог, и дела Владике Николаја. Из из тих дела сам схватио да је Свети Сава успоставио специфичну идеју уопште у православном свету, а то је идеја о хармонији између Цркве, народа и државе. Дакле, Црква се не поистовећује ни са једном институцијом, а поготово се не може поистовети са било којом странком. Међутим, и у исто време Црква управо на тим светосавским начелима настоји да гради увек најбоље могуће односе са својом државом, водећи рачуна о изграђивању хришћанског етоса у народу, доприносећи притом утврђивању независности интегритета своје државе. И у том смислу, верујем да су сва та претходна нагађања углавном последица незнања, али не замерите ако кажем да ми се чини да су та нагађања понекад била израз зле и лоше намере, при чему мени није ни важно с које стране су та нагађања долазила. Наше је да се молимо за све људе и да сведочимо управо супротно. Дакле, не постоји никаква могућност да било ко споља утиче. Патријарх се не бира у медијима, а с друге стране, ми се епископи веома добро међусобно познајемо. Наравно да смо разговарали о томе и пре Сабора и да нам није пријало што се медији, и то понекад фингирајући међусобно супротне стране, заправо баве покушајем уношења подела у Цркву.

Када сам у крипти Храма Светога Саве чуо да је извучено моје име, најпре ми се учинило да је у питању друго име, и ја сам се, морам да будем искрен, томе обрадовао. Међутим, није потрајало неколико секун-

ди – а за мене је то била заправо вечност – чуо сам своје име и тог тренутка као да сам доживео шок у правом смислу те речи. Понављам оно што сам рекао на почетку, имао сам истинско осећање дубинског страха. А видео сам и другу двојицу кандидата, Епископа бачког Иринеја и Епископа бањалучког Јефрема, који су такође имали велики број гласова, што значи подршку Сабора, јер је један од њих седео поред мене а други преко пута мене, да смо сви тројица били потпуно изгубљени пре него што је започела молитва и после молитве извлачење имена онога који треба да буде први међу себи једнакима.

Рекли сте да о томе никад нисте размишљали у раној младости, да сте желели да живите у тиховању, а заправо дешава се много тога што није живот у тиховању. Ваши први потези су били и топла изјава саучешћа породици Ђорђа Балашевића, честитка Новаку Ђоковићу на освојеном трофеју, па посета оболелима од вируса корона, док су Вас раније у Загребу људи сретали на улицама, у књижарама, на утакмицама, на концертима. Сад је све то другачије, стиче се утисак да ће Ваш стил живота бити другачији од свих, да је он много динамичнији.

Наравно, на положају на којем се у овом тренутку налазимо, јасно ми је да ће понекад бити и неких протоколарних потеза, али личности које сте навели лично сам познавао. Тако сам лично познавао поч. Ђорђа, и то не површно, као и многе друге и, ево сад први пут желим да кажем да никада нисам желео да то буде тема за јавност. У овом тренутку морам рећи да најчешће нећу говорити нешто што је моје, нити ћу, наравно, када је реч поготово, како се каже, о ставовима Цркве било шта наметати; увек ћу говорити после саветовања са својом сабраћом епископима, али и разговора са многим мудрим људима из нашег народа, па, ако хоћете, и са тзв. обичним људима. Сви су људи иконе Божје и не постоје обични и необични, а моје ће бити да у име свих изнесем оно што је на добро и што је на ползу нашем народу, нашој Цркви, па, на крају крајева, и нашој држави, али и свим члановима наше Цркве који се налазе широм земљиног шара.

Ваља подсетити на то да долазите на чело Цркве која је задржала јурисдикцију на просторима целе некадашње Југославије, има велику дијаспору на свим континентима. Говорили сте о Косову у Вашој

БОГОСЛУЖЕЊА, ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ Г. Г. ПОРФИРИЈА

11. март 2021.

Његова Светост Патријарх српски Порфирије примио је у Патријаршији српској у Београду Александра Боцан Харченка, амбасадора Руске Федерације у Републици Србији.

Истог дана примио је Андрију Мандића и Милана Кнежевића, вође коалиције Демократски фронт у Републици Црној Гори.

12. март 2021.

У Патријаршијској резиденцији у Београду, Патријарх Порфирије примио је Ентонија Годфрија, амбасадора Сједињених Америчких Држава у Републици Србији.

Истог дана примио је надбискупа Лучијана Суријанија, апостолског нунција у Републици Србији.

14. март 2021.

Патријарх српски Порфирије стигао је у послеподневним часовима у Пећку Патријаршију, древно седиште Српске Православне Цркве.

17. март 2021.

После Литургије Пређеосвећених дарова, Српски Патријарх служио је у манастиру Пећкој Патријаршији помен светим претходницима архиепископима и патријарсима српским и пострадалима у Мартовском погрому 2004. године.

19. март 2021.

Патријарх српски освештао је, у молитвеном присуству престолонаследника Александра и принцезе Катарине, рестаурирани Часни крст који краси куполу Дворске капеле Св. Андреја Првозваног, крсне славе и заштитника краљевске породице Карађорђевић.

21. март 2021.

Свјатјејши Патријарх началствовао је у Недељу Православа светом архијерејском Литургијом у крипти Храма Светог Саве на Врачару.

23. март 2021.

У Патријаршији српској у Београду, Његова Светост је примио министра омладине и спорта у Влади Републике Србије Вању Удовичића.

Истог дана примио је Шан Маклауд, амбасадорку Велике Британије у Републици Србији.

24. март 2021.

Патријарх српски Порфирије примио је у Патријаршији српској у Београду, у одвојеним посетама, Јоргоса Дјакофотакиса, амбасадора Републике Грчке у Републици Србији; Сема Фабриција, шефа Делегације ЕУ у Републици Србији; потпредседницу Владе Републике Србије и министарку културе и информисања Мају Гојковић.

У вечерњим сатима Његова Светост је присуствовао и говорио на академији поводом годишњице НАТО бомбардовања.

25. март 2021.

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Порфирија, у Патријаршијској капели Св. Симеона Мироточивог у Београду служен је молитвени чин благодарења поводом грчког националног празника – Дана државности. После молитвеног чина, Патријарх Порфирије је уприличио пријем за амбасадоре Грчке и Кипра и њихове сараднике.

28. март 2021.

Свјатјејши Патријарх српски Порфирије служио је у Храму Преображења у Загребу.

приступној беседи, говорили сте о Косовском завету, о пупчаној врпци која нас повезује са нашем духовношћу, са суштином идентитета, иако у Покрајини Србија не врши фактичку власт. Ваша Светости, да ли је Косово део Србије?

Мислим да ту не постоји никаква дилема. Физички у овом тренутку наша држава није присутна у пуном смислу те речи, али суштински Косово је део Србије, што је доживљај Цркве и став Цркве толико пута изречен у Сабору, да мислим да би све што бих рекао било сувишно. Референдум о Косову проведен је 1389. године на Видовдан, и Косово је просто за нас не само колевка нашега народа, него је, ако могу да кажем, и кивот препун моштију светих; Косово за нас није само геополитичко питање, него је то заиста тема нашега идентитета. Потпуно сам убеђен у то да без обзира на реал-политичке околности, које нису ни најмање наклоњене нашем народу, наша држава чини све дипломатским и стратешким методама како би се, пре свега, сачувао мир на тој територији и како би се учинило највише што се може за добро нашег народа. Наш блаженопокојни патријарх Иринеј је својим једноставним речима говорио да ако се нешто поклони, не може се вратити, но ако се нешто отме, увек се може вратити. Према томе, мислим да нико патриотски расположен не може ни помислити да Косово није део Србије.

Рекли сте да се Сабор више пута изјаснио о Косову, да су неприхватљиви независност, подела, разграничење, било какви уступци на штету целовитости Србије. Да ли бисте Ви, а неки од Вас то и очекују, да као човек толеранције, разговора, успостављања мостова, ипак својим избором могли нешто променити у смислу да треба разговарати о идејама које су биле на столу, као што су разграничење, као што су подела и размена територија.

Мислим да о свему треба разговарати и на то нас позива и Јеванђеље, али никада не бих био за то да разговарам на нашу штету, као што, наравно, не бих разговарао ни на штету других. Постојали су векови иза нас, шест векова је Косово молитвена прича, молитвена тема за нас, и после шест векова остали смо на Косову и Косово је остало унутар Србије. Према томе, разговарати о заједничком животу да, али све мимо тога и изван тога, што се тиче Цркве, било би одрицање од саме суштине нашега бића. Ја сам постао монах у Дечанима на Косову, мој први епископ био је блаженопочивши патријарх Павле који је говорио да је молитва најјаче оружје против зла и још би додао да ако је Бог с нама, не може нам нико ништа. Ја верујем да Бог јесте с нама, пошто када је реч о Косову, истина је у потпуности на нашој страни. Треба нам сасвим сигурно много више молитве и обраћања Богу да нас учини снажнијима како бисмо заиста успоставили колико-толико саживот са онима који нису Срби на Косову и како бисмо им

показали да заправо Косово и јесте њихов дом, али у исто време и део Србије.

Седам година сте службовали у Хрватској; општа је оцена да сте успоставили добре односе са Хрватима, са Католичком црквом, да сте чак и обичне људе и јавне личности својим активностима и личношћу изненадили. Многи Хрвати жале због Вашег одласка, као и тамошњи народ. Жалите ли и Ви за Хрватском?

Искрено, жао ми је што ћу се, ето, физички одвојити од многих људи које сам познавао, пре свега, од верног православног народа с којим сам заједно започео тек да изграђујем црквену заједницу и, што је најважније, оно што је заправо био највећи проблем и још увек је за многе тамошње Србе, јесте превладавње дубинског страха кога се тешко ослобађају. Стали смо на неке почетке суочавања са тим страхом и покушвали да, колико год је могуће, охрабримо и освестимо у себи свој идентитет, јер је то онда најбоља могућа брана и одбрана од свега што нас може угрозити, а нарочито од страха који је де факто највећи човеков непријатељ. И у том смислу везано за претходно питање, ја се у Хрватској по питању Косова нисам, ако је то уопште могуће рећи, много бавио и нисам се много бавио оним шта други мисле о мени и евентуално да ли понекад стављају клипове у тачкове у ономе што мислим да јесте израз Јеванђеља. Дакле, истинским сведочењем аутентичног живота и аутентичне, ако хоћете, јеванђелске љубави према другом верујем, уз оно што је говорио патријарх Павле, верујем да се оно о што сам доживео у Хрватској и што је, често наилазио на неку врсту оптужби овде у Србији, може постићи и на Косову. Постоји једна прича коју износи Шопенхауер о бодљикавом прасету кад каже када дође зима, онда је потребно да прасићи обезбеде себи топлину, а да би то постигли морају да буду близу једно другоме како би грејали једно друго. Међутим, пошто имају и бодље, ако се приближе више него што треба, онда ће да угрожавају једно друго. Зато мислим да се треба трудити свим могућим силама да ми хришћани према свим људима сведочимо да не постоји апсолутно никаква могућност да можемо угрозити некога, али у исто време да у себи изграђујемо свој идентитет, дакле, да будемо и довољно близу да не угрожавамо, да помажемо једни другима, али и довољно далеко када је реч о заласку у туђе интересе, како не бисмо угрожавали једни друге. Верујем да оно што моје искуство из Хрватске заправо није моје, него је скромни израз Јеванђеља Христовог о томе да су сви људи браћа. Заправо, постоје многе сличности међу људима, многе разлике међу људима, али најсличније и много сличније од свих разлика јесте то да смо сви људи. Ако нас на то још позива наша вера, мислим да онда ту нема много дилеме.

С тим у вези, многе Хрвате је одушевило, а неким овде запарало уши, то што сте у Вашој

приступној беседи Хрватску назвали својом другом домовином, као и своју књигу насловили „Загреб и ја се волимо јавно”. Повратници имају много проблема, националистичке провокације су честе, Срби се плаше да иду у цркву, недовољно је остваривање мањинских права итд. Ви то најбоље знате, будући да сте тамо провели седам година. Могу ли Срби да Хрватску искрено осећају као своју домовину?

Срби који су тамо вековима, заиста и осећају да је то њихова земља; они који су остали тамо, да је то њихова отаџбина, јер она заиста то и јесте. Наравно, деценије које су уследиле после тог несрећног и, рекао бих, непотребног рата, створиле су дубоки осећај несигурности. Но, без обзира на то, многи желе и хоће да остану тамо, понеки се и враћају. Услови нису увек најбољи, нарочито тамо где српске средине нису компактније. Међутим, не вреди ни критиковати ни кукати, него треба учинити све да се ти услови поправе. Ја сам много пута казао док сам био у Хрватској, а то још снажније осећам од када сам дошао овде, да бих био спреман да учиним све што би допринело да мом народу у Хрватској буде не само добро већ да он буде по свему апсолутно равноправан са свим осталим грађанима, без обзира на то што бих био сигуран да бих наишао на многа оспоравања и на многе осуде. Исто то мислим и сада овде у Србији и за све наше православне Србе где год се налазе и, наравно, за наше православне Србе на Косову, притом никада са жељом да угрозим било чија права.

Ваша Светости, ових дана је свеколика јавност полемисала и о филму „Дара из Јасеновца”, и Ви сте о томе дали свој суд. Рекли сте да је добро што се проговорило филмским шапатам о нечему о чему се деценијама ћутало и скривало – о колективном сећању на геноцид у НДХ, о догађају у Јасеновцу, о етничком чишћењу у Олуји. Можете ли Ви лично као Патријарх да опростите и има ли ико право да опрости увреду, зло нането неком другом, у овом случају стотинама хиљада убијених људи?

Да, дотакли сте једну дубоку тему која управо већ у питању даје и одговор. Да ли ја могу да опростим некоме зло које није нанео мени лично? Бојим се да је то тешко. Спреман сам да опростим свима све на свој рачун. Када је реч о Јасеновцу, спреман сам да тражим опроштај од сваког човека за било шта што је могло бити увреда свесна или несвесна. Али, када је реч о Јасеновцу и о тим стратиштима у Хрватској где су страдали многи, многи наши сународници због тога што су били православне вере, оно што могу рећи јесте да је и у том смислу овај филм значајан, верујем да ће их бити још. Дакле, морамо да негујемо сећање и да памтимо, али у исто време као хришћани да се боримо у себи против злопамћења, јер морамо гледати у будућност. Не смемо дозволити ни на који начин да у тој кул-

тури сећања будемо заробљени било којом врстом осветољубивости и мржње, пошто ћемо себе поново заробити, и та спирала зла никада неће имати крај. Морамо учинити све да дође до помирења. Ја немам рецепт, али желим и хоћу из тренутка у тренутак да учиним све оно што у договору са својом сабраћом сматрам да може бити корисно на том путу; некада је то једно, а некада друго и тешко је предвидети.

Рекли сте да ће бити још филмских остврења, а најављен је и филм о Олуји. Да ли би такво дело било лековито за српско-хрватске односе, с обзиром на то да је то њихова највећа војна победа, док је за Србе дан страдања и етничког чишћења стотина хиљада људи?

Морамо о свему разговарати, што је једини начин да идемо даље. Ако било коју тему будемо стављали под тепих, неко из једних, неко из других разлога, проста психолошка чињеница нас учи да нећемо успети да се ослободимо окова увређености, повређености, егоизма, осветољубља и др. Дакле, морамо, ма колико то било тешко, сести и разговарати.

Ваша Светости, Ви сте члан Комисије за дијалог о тзв. канонизацији хрватског надбискупа из Другог светског рата Алојзија Степинца. Зашто је Српској Цркви уопште важно кога ће канонизовати Римокатоличка црква и Ватикан, када многобројне историјске чињенице говоре да је Степинац знао шта се дешава у Јасеновцу и за друге злочине усташа? Јесте ли Ви уопште успели да схватите ту снагу повезаности Хрвата и Степинца?

Пре свега сматрам да је велики гест папе Фрање тај што је на писмо које је упутио наш блаженопочивши патријарх Иринеј проблематизујући тему Степинца одговорио формирањем комисије која је имала задатак да се бави поновним ишчитавањем живота Степинца. Завршили смо ту прву фазу и сигуран сам да ћемо о овоме и даље разговарати. Наравно, то да ли ће Католичка црква канонизовати било кога, па и Степинца, није наша ствар, али у том разговору и у том дијалогу, уз помоћ одређеног броја историчара одавде из Србије као и из Хрват-

ске, покушавали смо да разне догађаје из живота Степинца у једном историјском контексту осветлимо што је могуће боље. Рекао сам да је важно да разговарамо. Тај сусрет који смо ми имали – било је заправо више састанака – почели смо и завршили у Ватикану, а у међувремену смо имали састанке и у Хрватској, у Црној Гори и у Србији. Он је учинио да се, можда звучи парадоксално, приближимо више једни другима, да боље једни друге разумемо. Остали смо свако на својим позицијама, али ако наставимо да разговарамо, не само по тој теми већ и по било којој другој теми, верујем да ћемо пронаћи лакше пут да идемо даље у најмању руку без трзавица и без проблема, што ће бити добит и корист пре свега за наш народ у Хрватској, али и за Хрвате у Србији и, на крају крајева, за две државе које су међусобно упућене једна на другу. Историје су им испреплетане и тешко је замислити и културу и стваралаштво, шта год хоћете, и једне државе без присуства друге и обрнуто.

Ви сте, оцењује се, човек екуменских погледа. Посета папе Фрање Београду јесте, зна се, његова жеља одавно, држава га је више пута позивала, Црква никада није дала сагласност. Да ли би било добро да нови Патријарх има и таквих очекивања, да ублажи став Цркве и отвори врата за долазак Папе, и од чега то зависи?

Зависи, наравно, од много чинилаца. Пре свега, претходно сам рекао да о нарочито важним и епохалним догађајима везаним за Цркву нећу промишљати сам и да све мора бити плод саборног промишљања и молитвеног промишљања разговора читавог Сабора наше Цркве. Оно што могу рећи на ту тему јесте да до сада, колико је мени познато, дакле, не ових дана него уопште икада, ни једном приликом није била икаква иницијатива од стране Ватикана у односу на нашу Цркву, нити обрнуто. И Патријарх Иринеј је говорио да би то било добро и корисно за односе двеју Цркава, али да ли и када ће то бити, зна заиста Бог Свети.

Када је реч о свеправославном спору Цариграда и Москве око украјинског црквеног питања,

СЛОВО ЉУБВЕ

Радио Архиепископије београдско-карловачке

107.3 MHz

Краљице Наталије 76, 11000 Београд

Телефони: 011 362 2530 и 066 888 3141

redakcija@slovoljubve.com www.slovoljubve.com

Српска Православна Црква је стала на страну Москве, али није прекинула општење са Цариградом, остала је на некој, кажу, средњој линији. Има ли притисака из Цариграда да СПЦ призна Цркву Украјине?

Не знам за такве притиске, али оно што је важно рећи на ту тему – пошто често нашу Цркву поједини сматрају Црквом како с једне стране подржава понекад Москву, с друге Цариград – јесте то да ми као аутокефална Црква имамо свој унутарњи поредак. Све Православне Цркве су наше сестре Цркве, и у овом случају, као и у принципу, ми смо увек на страни канона и црквеног поретка, те сматрамо да у овом тренутку, када је реч о поступцима Цариградске Патријаршије у Украјини, то није у складу са предањем Цркве. У том смислу, ако хоћете, можемо рећи да смо на страни Руске Цркве; заправо ми смо на страни поретка и канона, а овде је Руска Црква заправо оштећена.

Али преседан је направљен, имате ли бојазни да би после Кијева могла да се додели аутокефалност другим Црквама које то затраже, македонској православној цркви, црногорској, чак цркви на Косову или чак хрватској православној цркви?

Нисам пророк, али се надам да до сличних радњи које смо већ видели у Украјини неће доћи, јер је очигледно да је то изазвало велике потресе у односима између помесних Цркава и да ће то на неки начин бити и лекција која ће отрезнити све. Наравно, кад се појаве проблеми, морамо разговарати и оставити не времену нашем, него времену Божјем да се канонски поредак успостави.

Чули смо изјаву митрополита македонске православне цркве Петра који очекује да ћете Ви више имати разумевања од Патријарха Иринеја како би био решен статус македонске цркве и она добила аутокефалност. Хоће ли се то питање ускоро отворити унутар наше Цркве?

Ни мање ни више разумевања од својих претходника ја нећу имати; знате како каже латинска пословица *non nova sed nove*, неће бити нове ствари, али може бити нови начин. Дакле, свако од нас оставља неки свој посебан печат, а мени је итекако суштински стало до тога да се превазиђе раскол са македонском црквом. У овом тренутку наша Црква је после Нишког договора нашла решење да за охридског архиепископа изабере и постави Архиепископа Јована, тако да сви православни верници имају могућност учествовања у литургијском животу, али та тема остаје отвореном и верујем да ће наш Сабор увек бити спреман да се дође до решења које је у складу са свештеним канонима без икаквих политичких притисака и утицаја каквих је од самог почетка раскола па, ево, и до наших дана на тим просторима било у вези са том темом.

Када су у питању односи са Румунском Црквом, СПЦ је више пута упозоравала на неканонско деловање румунских свештеника у источној Србији. Како се тај проблем решава?

Ми у принципу имамо сестринске, братске односе са Румунском Црквом. Сигуран сам да ће у духу Јеванђеља и кроз братске разговоре тај проблем бити решен на корист свих.

Хоћете ли скоро путовати у Црну Гору?

Ако Бог да, но има и других послова, али надам се да ће поред Хрватске, Републике Српске, Босне и Херцеговине врло брзо доћи на ред и Црна Гора у договору са сабраћом епископима. Тамо је упражњено место митрополита, и када наш Сабор буде – а верујем да нећемо дуго чекати – изабрао митрополита, жеља ми је, ако раније не остварим посету, да присуствујем устоличењу новог митрополита.

У мају је редовно заседање Сабора када би требало да буду, тако се барем очекује, изабрани архијереји за три важне епархије.

Даће Бог, само да ова епидемија не буде изражена у мери да спречи путовања и одржавање састанака.

Реч је о Митрополији црногорско-приморској, Митрополији загребачко-љубљанској, дакле о Вашем наследнику и Епархији ваљевској.

Шта се мења и шта ће се по Вашем мишљењу променити у положају Цркве у Црној Гори после свих бурних дешавања, покушаја отимања светиња и промене власти?

И поводом овог питања хтео бих да се сетимо нашег почившег патријарха Иринеја и да подсетим на оно што су многи заборавили. Он је био први који је позвао на мирно решавање свих трзавица које су се појавиле у Црној Гори, пре свега поводом затварања двојице посланика из Скупштине Црне Горе, и сигуран сам да су величанствене литије које су уследиле, а какве се не памте можда и од средњег века, добрим делом последица и његовог позива на мирно решавање проблема. Иначе, могли су да настану велики немири.

Да ли је то мешање Цркве у политику, али је на крају све то резултирало променом власти?

То су можда секундарни резултати. Оно што је била интенција Цркве и оно што је Цркву покренуло да покуша некако да одбрани пре свега своје достојанство, био је тај неправедни закон и жеља власти да досегне управо за светињама. Црква се у принципу, мислим, не бави, а и не треба да се бави политиком у смислу „странчарења”. Црква је, међутим, итекако позвана да се бави политиком у изворном смислу те речи, у смислу бригае за опште добро. Ми смо у Црној Гори имали тај закон који је требало да одузме вековну имовину СПЦ и њених епископија. После свега, видели смо да је закон, који је био заиста неправедан и антицрквен, доживео неке измене и да гарантује право власништва Цркве над имовином. За почетак је то велика ствар и велики благослов Божји, али уверен сам да и те како још много тога треба да се поправи на релацији односа Цркве и државе. Надам се да ће се то и десити, јер тамо постоји велики број светиња, велики број монаха, младих свештеника који врше своју службу као слуге Божје и немају никакве потребе да угрожавају било коју државу или да се мешају у послове државе. Овде је била реч о томе да је политика хтела да се умеша у унутарњи поредак Цркве. И реаговање Цркве није било истом мером, него молитвом, иконама и величанственим литијама.

Управо сте рекли да Црква не би требало да се бави „странчарењем”, да не би требало да се бави ни парцијалним бављењем политиком, да се руководи парцијалним интересима, и да ћете настојати да негујете саборни дух. Има и оних у самој Цркви који критикују власт и сматрају да би Црква требало снажније да утиче на политичке прилике. Сме ли политика да буде линија на којој ће се делити епископи?

Не подржавам такав став. Можда звучи чудно, познавао сам и познајем велики број политичара и изван Србије, где се само за седам година променило неколико политичких власти, и ни са једнима нисам имао проблеме. Неко ће рећи, а има таквих гласова, да мењам партије као да сам ја политичар. За мене

је политика амбијент у којем Црква између Сциле и Харибде, поистовећења са политиком и сукобљавања треба да, с друге стране, политиком пронесе реч управо о Христу. Христос је наша мера. Проповедамо живот вечни – све оно о чему смо говорили на почетку — и позивамо све људе да се у суштинском смислу те речи огледају у Христу, а наше је не да политички сабирамо људе, него да их сабирамо опет у Христу. Постоје људи распоређени у разним партијама, али да ли имају потребу за Богом или не, не зависи од тога да ли су левичари или десничари. Обрнуто је, то што се моле Богу, што су утврђени у Христу, где год да су, ако су аутентични хришћани, и кад неће, они ће својим бићем прожети простор у којем се налазе. Свети Серафим Саровски је рекао: „Стеци мир у себи, и многи ће наћи мир у теби”. Дакле, ако неки политичар, лекар, новинар, стекне мир Христов у себи, посао којим се буде бавио биће обасјан и прожет његовим миром. Дакле, и да хоће, неће моћи да се одупре ономе што је његово унутарње суштинско биће. То ради Црква. Према томе, ми се не можемо поистоветити ни са једном политиком, али сведочимо суштинску саборност у Христу, и увек ћу се бавити тиме.

Рекао сам како сам познавао многе политичаре у Хрватској и са свима сам имао једнако отворено расположење и ваљда је Бог хтео да ни са једним нисам имао проблем. Све што је требало за Цркву, за мој народ, у две речи сам успевао да реализујем. У Србији, не морам наводити имена, *nomina sunt ondiosa*, како кажу Латини, многе политичаре сам познавао и познајем, и то оне који су водили и воде државу, и с њима имао блиске сусрете, разговоре, али никада то своје познанство нисам злоупотребио, чак ни на корист манастира у којем сам боравио, иако је мој манастир у Ковиљу први добио назад своју земљу у процесу реституције. Али нисам телефоном позвао ни једног од тих политичара, нити сам се икада у јавности тиме разметао, зато што су и они од оних многих људи који су добили можда тешку позицију да одлучују о томе којим путем треба да иде држава и да заправо од њихових поступака зависе животи многих људи. И опет неки моји познаници из света политике кажу: „Издао си ове, а сада си се приклонио овима”. Дакле, манастир у којем сам боравио тридесет година по благослову Владике Иринеја и благодатно Божјом врло брзо је постао једини манастир у који су долазили многи људи. Могу да поменем да је долазио Ђинђић; могу да га поменем пошто је, Бог да му душу прости, отишао несрећно Богу на истину, мада то мало ко зна, а то не знају чак ни они који су из његове партије и који су га наследили. А ја сам и њих познавао и никада нисам говорио о томе.

Дакле, хоћу да кажем да је наше да сведочимо Христа и његову љубав, и ко има уши да чује чуће, ко има очи да види видеће, и никада нећемо дозволити да на било који начин изневеримо предање Цркве и нарушимо црквени поредак. Ако хоћете да употребим и ту реч, никада нећемо издати Православ-

ну Цркву и никада нећемо издати свој народ, а био сам спреман, што сам поменуо, да са Светога Духа у Загребу – то је крај у којем сам становао, назан по улици Свети Дух и болници – а и то је неки промисао, на коленима идем до Јелачићевог трга, знајући у дубини душе шта чиним, само ако би то резултирало добром за мој народ, али у правом смислу те речи и шта год ко би рекао.

У одговору на Ваше питање сматрам да постоје многи вуци у јагњећој кожи, који су се свесно определили да то буду и који би хтели пошто-пото да унесу раздор у нашу Цркву, а то значи у само срце нашега бића. Потпуно сам сигуран да се то не може десити зато што је срце Цркве, темељ Цркве, живи Бог који се зове Исус Христос. И како каже апостол Павле: „А ми вам проповедамо Христа распетог, Јеврејима саблазан, а Јелинима лудост” (1 Кор 1,23). Христос је лудост? Христос је парадокс, значи, онима који би хтели да њихова Црква, да њихов Бог буде тај који ће да покори све народе и читав свет под њихове ноге, једноставно то немају у Христу. А они који би хтели да Христа математички, логички разумеју, преварили су се; Христос је њима лудост зато што је Христос љубав. Апостол Павле каже: „Упознајте љубав Христову која превазилази разум” (Еф 3,20), и све збива око тога.

Гледао сам недавно један филм за мене потресан, *Скривени животи*. Теренс Малик га је радио. Радио је и друге филмове који се мени веома допадају, али овај филм обрађује тему о односу разума и љубави, а то има и реперкусије на политику, ако хоћете. Главни јунак неће да иде у Хитлерову војску јер је искрени хришћанин и неће да прихвати ништа од принципа нацизма. Сви га уверавају у супротно, јер ако не прихвата те принципе отићи ће у затвор; кажу му да формално прихвати све, а у срцу да држи то у шта верује. Чак му то каже и бискуп у филму, а реч је о истинитом догађају. Ипак, младић иде на гиљотину, осуђен је. Долази његова жена са којом га везује дубока љубав, и он је пита, пошто га нико не разуме, да ли га она разуме, а она му одговара: „Ја те волим”. Дакле, у тој реченици *ја те волим* кидају се сви параметри сваке врсте логике. То је Христос, то је Црква, и зато је Црква Саборна, Црква се обраћа човеку, личности, а не припаднику овога народа, ове партије или оне идеологије. Ко хоће, нека дође и види.

Говорили сте сада о саборности и о многим познанствима са личностима из политичког живота. Када је реч о поделама и тензијама у друштву, да ли Ви, који отварате врата дијалога, мислите да Црква, или Ви лично, може да помогне, с обзиром на све оно што сте разговарали са људима које познајете, у дијалогу између власти и опозиције?

Нисам никад о томе размишљао, а последња реченица коју сам хтео да кажем мало пре била је да сам познавао многе од њих и познајем их, и трудим се да све их волим, а то је суштина. Тако и у овом случају,

трудим се да разумем колико могу и једне и друге и треће, и увек ћу се молити за саборност и за разговоре. Мислим да је свака врста поларизације у породици, па надаље, штетна за породицу и шире, на крају и за државу. Сваки онај који инсистира на поларизацији, опростите што ћу то рећи, према моме дубинском осећају, нема искрене намере и циљеви му нису часни. Дакле, мора се инсистирати на превазилажењу поларизација, а да ли ће се и колико у томе успети, то зависи од многих чинилаца. Увек ћу апеловати на превазилажење сукоба, неспоразума, јер нас на то позива Јеванђеље, позива на дијалог, на разговор. Из тога ће, сигуран сам, проистећи у најмању руку боље упознавање, а из тога боље разумевање, а кад постоји елементарно разумевање међу људима, па макар, ето, и на тој политичкој сцени, верујем да може доћи до мирнијих услова за живот.

Када је реч о тим унутарњим питањима као што су јединство Цркве, одржавање литургијског јединства у Цркви међу верницима, служење Литургије по тзв. старом и новом, за шта се Ви залажете?

Мислим да су то вештачке теме и вештачки проблеми и овим поводом не би требало трошити време на то. У сваком случају, залажем се за Литургију, за предање Цркве и увек ћу се тога држати.

Однедавно сте редовни професор Православног богословског факултета у Београду. Хоћете ли наставити да предајете, што би био први пут да један Патријарх буде и професор на факултету?

То не би било у реду.

Било је иступања појединих професора Православног богословског факултета, било је и санкција од стране Синода. Треба ли Црква да има било какву надлежност над Богословским факултетом и црквеним школством, пошто је то ипак један од факултета Београдског универзитета који ужива своју аутономију у коју нико не би требало да се меша?

Одговорићу Вам противпитањем: Треба ли ико други да има надлежност над Богословским факултетом осим Цркве, без обзира на то да ли је он део било које врсте корпорације? На Теолошком факултету се васпитавају будући вероучитељи, свештеници, монаси и епископи, па мислим да је илузорно да било ко помисли да Црква може препустити и најбољем човеку или најбољој институцији да васпитава њене кадрове. Дакле, свугде у свету – а живео сам у Хрватској и у Словенији, а знам како је и у Европској унији – Црква има прву и последњу реч када су у питању теолошки факултети који су на државним универзитетима.

Ваша Светости, говорили сте о утицају Цркве на друштво, на друштвена збивања. У најави

је закон о истополним заједницама који би требало да буде донет до лета. Став Цркве је био, да кажем, чврст и доследан да то не може бити заједница која се пореди са браком, и Ви сте 2016, а можда и касније, говорили о томе у том смислу. Чули смо да је то захтев који долази из Брисела. Да ли се ту нешто може променити, да ли ће се од Цркве тражити да се изјасни?

Нисам знао да сам говорио о томе; видите можда треба мало више ћутати. Овде није реч о ставу Цркве, овде је реч о учењу Цркве, и често кад говоримо о ставовима Цркве, можда и несвесно погрешно формулишемо оно шта Црква говори. Црква износи своју веру и учење и за Цркву је брак који је дефинисан још у Старом Завету, између првог човека и прве жене, заједница мушкарца и жене и, наравно, породица се састоји од оца и мајке. У исто време морам да кажем да могу да разумем и људе који имају ту врсту сексуалне оријентације, да имају безброј административних проблема, изазова, притисака, понекад и да имају потребу да регулишу свој статус. Нажалост, и у овом питању се види да Брисел не врши само политичке притиске, него и друштвено-моралне притиске на земље за које се претпоставља да треба да буду део те заједнице. Али и многе земље Европске уније, укључујући, рецимо, и Хрватску, када је реч била о Цркви, имале су прилику да чују управо тај став, заправо веру Цркве у то да је брак

заједница мушкарца и жене и да је породица заједница оца, мајке и деце. И у том смислу, дакле, када је реч о евентуалном закону, наравно да ми не можемо бити за то да се истополне заједнице у најмању руку назову истим именом као што је заједница мушкарца и жене.

Ваша Светости, епидемиолошка ситуација: свештена лица су на удару короне, изгубили смо Патријарха, Митрополита, Владике, многе вернике. Било је критика да Црква не поштује епидемиолошке мере, да су окупљања и богослужења ризик за јавно здравље. Могу ли верски обичаји и обреди да буду безбедни и могу ли Црква и здравство да сарађују, пошто ове бројке расту?

Не само да могу, него мислим да постоји суштинска потреба за сарађом. Када се појавила епидемија, био сам на служби у Хрватској и у Словенији, где су постојале различите мере и приступи, и, наравно, у самом почетку сви смо били некако шокирани и изгубљени, али сам се врло брзо суочио не само са проблемом епидемије у смислу заразе, него и са психолошким последицама у контексту те епидемије, па, ако хоћете, и са духовним. Протекло је много времена од избијања епидемије, и за ово време јавно сам изјављивао, чак и у неком разговору у Бриселу, да смо дужни да слушамо лекаре и поштујемо све епидемиолошке мере. Међутим, да бисмо се на

Крушедолска 2, 11000 Београд
Редакција: redakcija@tvhram.rs
Маркетинг: marketing@tvhram.rs
Фиксни телефон: 011 655 88 29
Мобилни телефон: 064 800 18 13

www.tvhram.rs

прави начин суочили са тим изазовом, мислим да поред лекара у размишљање о тим мерама морају бити укључени и социолози, психолози и на крају и свештеници. И дубоко верујем да је могуће, чак и у овим условима какви су данас, организовати богослужења и све верске обреде тако што ћемо поштовати епидемиолошке мере и чувати једни друге, свако оног другог од себе.

Били сте, и о томе сте и говорили, игуман у манастиру Ковиљ, започели сте посао са производњом чувене ракије чији квалитет је награђиван, оснивач сте терапеутске заједнице за лечење болести зависности, покретач фонда „Привредник” који стипендира сиромашне ђаке и студенте, некадашњи члан и каснији председник РРА, присутни у медијима, на друштвеним мрежама, духовник многим познатим и утицајним личностима. Ко је на Вас највише утицао, Патријарх Павле који вас је својевремено рукоположио? Владика бачки Иринеј који се такође сада нашао међу кандидатима за Патријарха, или Патријарх Иринеј, или можда неко за кога јавност уопште није чула, неко ко је Вама важан?

Наравно, познато је, на мене је највише од свих утицао Владика Иринеј и, ако могу да кажем, да је принципе у складу са којима размишљам и начине на које разумевам Јеванђеље он уткао у мене, али и велики број, пре свега, непознатих монаха са Свете Горе. Многи од њих данас лепе календар наше Цркве, какав је Старац Порфирије, по коме сам добио име, или Старац Јаков, код кога сам за време студија у Грчкој често, скоро сваке недеље одлазио – велики духовник, светитељ, проглашен је, канонизован за светитеља, или Старац Софроније који је живео у Енглеској; неколико месеци сам провео у његовој близини и заправо први пут у животу видео шта значи бескрајна Христова љубав, срце које може да смеести у себе сваког човека. Наравно, и моји родитељи који су били једноставни људи, али су били часни и поштени, а оно што је за њих било важно јесте да све што зарадиш, мораш да зарадиш часно и својим трудом. Или, рецимо, мој покојни ђед, о којем ћу испричати причу коју сам запамтио, а има их много везаних за њега. Он је од осам година остао сам, касније се оженио у 20/21. години, стекао 12-оро деце, од којих је њих 10-оро остало живо; стекао је вели-

ка имања, куповао земљу, куповао, куповао, а то је била Босна, Република Српска, а кад је био у дубокој старости, седео би испод винове лозе и помало пио ракију, носећи шеширић. Једном приликом је дошао један мој стриц из Немачке и каже му: „Тата, ми, наравно, волимо да доживиш дубоку старост и да доживиш 200 година, али пошто си сад старији, било би добро да оставиш тестамент, да напишеш коме шта припада, да се не свађамо кад једног дана одеш”. А ђед је мало заћутао и казао: „Чувајте једни друге, чувајте јединство, и свако да чува оног другог од себе”, те додао: „Договарајте се о свему; ја нећу ником ништа преписати, а ви ако се не можете договорити – употребио је тешку реч – побијте се! Ко се не може договорити, а браћа сте, тај није мој”. Наравно, није никоме ништа преписао. Та његова поука је учинила да су, када је позван од Господа, сви остали од родбине све преписали ономе мом стрицу који је остао у ђедовој кући.

Општа је оцена да Ви, који сте и млађи од својих претходника а уз добро здравље, пред собом можете имати деценије патријарашког служења и давања импулса Цркви. У приступној беседи сте говорили о заслугама својих претходника. Некада су патријарси били и народне вође и предводили сеобе народа. По чему бисте желели да останете упамћени?

Да буде Христос упамћен моја је жеља, да колико год могу скромно служим својој Цркви и свом народу, а, наравно, да свако може да остави неки свој лични печат. Међутим, кад год на чело Цркве дође нови предстојатељ или било ко на неку нову функцију, можда почиње нова страница. Желео бих да та страница буде део исте књиге која се зове Црква и Јеванђеље Христово.

Ваша Светости, хвала Вам што сте били гост „Упитника”, али и домаћин нама из РТС-а овде у Српској Патријаршији. Желим Вам добро здравље и успех у вођењу Српске Православне Цркве, а мир изнад свега.

Хвала Вама што сам имао прилику да гостујем у Вашој емисији. Ово је кућа свих Срба православних где год да се налазе, а ја молим сву браћу и сестре, оне који гледају ову емисију, а и оне који не гледају, да се моле Богу за мене. ■■